

Milka Luhtaniemi

Sisäisyyksiä ja sopimuksia

Essee Maija Käyhkön ja Juulia Terhon yhteisnäyttelystä
Huoneet kojeet merkit Galleria Uusi Kipinässä

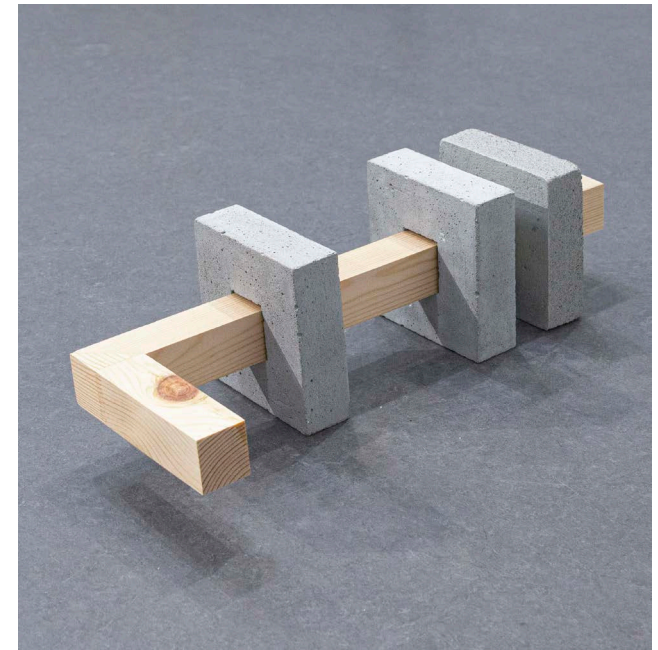
Kojeet. Olen päätenyt kysymysten äärelle, kojeiden luo. Olen ajautunut huoneen toiselle puolikkaalle, tarkastelemaan **Maija Käyhkön** installaatiota. Näyttelyteksti kertoo, että Käyhkön veistokset ovat modulaarisia, tarkoittaen sellaista, johon voi lisätä tai poistaa moduuleja. Ne koostuvat pitkistä puista ja puukehikoista sekä betonisista välikappaleita muistuttavista veistoksista. Installaatio asettuu huoneenpuolikkaassa sekä lattiapintaan että osin seinille ja kynnysten tuntumaan. Veistoksilla tuntuu olevan jonkinlainen ajallisuus, ehkä odotus. Ne odottavat toimeenpanoa, uudelleen kokoamista tai järjestymistä jotenkin toisin.

Kyse on kojeista sikäli, että veistokset on mahdollista koota lukemattomilla tavoilla uusiksi. Modulaarisuus ehdottaa, että se mikä tähän on koottu nyt näin, voidaan koota joskus toisinpäin. Sen sulkumerkkeihin sisältyy vielä kokoamattomia vaihtoehtoja ja sen näkymättömissä puolissa on puuhakasta potentiaalia. Alan ajatella, mitä arki on, ja kuinka huonekalut ympärillämme ovat nekin koottu, useimmiten vain yhdellä tavalla, koska onhan niin että toimiakseen kojeiden tulee toimia yhteismitallisesti ja aina samoin. Veistoksessa on kummaa muistuttavuutta: pohdin väistämättä omia kokoamiskokemuksiani.

Jos kojeet auttavat suorittamaan jonkin tehtävän, suoritteen tai työn, mitä tekevät kojeet, joiden ilmeistä käyttötarkoitusta ei heti huomaa? Ja joiden tehtävä on olla vain oman kojeisuutensa ytimessä. Mitä on minkään ydin, puukappaleen ja betonikappaleen, ja onko ydin havaittavissa?

Kun olen viettänyt hetken aikaa installaation parissa, muita kaltaisuuksia rönssyää. Betoni-moduulit muistuttavat jonkinlaisia anturoita. Tarkastelen horisontaalisesti ja hieman vinottain olevaa puukappaletta, jota rytmittävät kolme anturaa, kaksi vierekkäin ja yksi vähän kauempana. Ne pidättelevät, hallitsevat ja jännitteistävät, kannattelevat ja kehystävät. Veistoksissa on piilotettua toiminnallisuutta, ja niitä on vaikea kuvata sanomalla, miltä ne näyttävät. Hylkään kaltaisuuksien etsimisen – on parempi kuvata verbein.

Kun jokin on maailmassa verbien joukkona, ennen pitkää se organisoituu. Alan pohtia järjestystä ja jäsentymistä, miettiä miksi haluan kutsua installaatiota adjektiivilla *hallittu*. Onko se sittenkään hallittu? Tulee mieleen kuvanveistäjä **Kristiina Mäenpään** Forum Boxissa ja Kuvataideakatemia-avausnäyttelyssä nähdyt betonilaatat, joiden rytmi ja järjestys rikkoutuu, kun laatat halkeilevat eivätkä pitäydy tasaisessa ruudukossa. Mutta toisin kuin Mäenpään teoksissa, joissa materiaalin halkeilu synnyttää epäilyä (tai varmuuden), että järjestys murenee, Käyhkön veistoksissa materiaali on ehjää ja järjestys on sopimus tekijän sekä materiaalin välillä. Sopimus purkautuu leikiksi, kun järjestyksellä ei ole funktiota. On vain yhteenmahtuvia paloja ja purkautuvia ja kuviteltuja sopimuksia. Kyseessä on siis, kyllä, *hallittu* kokonaisuus, mutta sen kontrolli ei tule ulkoapäin tai pakotetusti. Se on oman sopuisuutensa sisällä hallittu.

Maija Käyhkö: *d*
sarjasta *Components*
Kuva: Maija Käyhkö

Huoneet. **Julia Terhon** teosta on kutsuttava näyttelytekstin neuvomana huoneeksi, ja se todella on sitä. Se on yhdeltä sivulta auki oleva puukehikko, jonka kehyksiin on viritetty erilaisia silkkikankaita. Osa silkkikankaista on epäyhtenäistä pintaa, tikattu tai ommeltu toisiinsa. Osalle niistä on kirjoitettu käsin runotekstiä. Teoksen merkitykset liikkuvat pinoilla, liitoksissa ja aukoissa, ja sen sisään on mentävä ikään kuin kutsuttuna vieraana. Huoneessa on virtaavuutta, joka muodostuu avonaisen ja kiinteän välisessä jännitteessä.

Mietin katsellessani **Georges Perecin** romaania *Tiloja, avaruuksia*, ei vähiten siksi, koska Terhon teoksen tekstissäkin viitataan avaruuteen, mutta myös, koska teos on eräänlainen kysymys ja sen merkitykset ovat virtaavuudessaan irtonaisia. Sen runotekstissä puhuja viittaa materiaaleihin, jotka sulavat huomioituina tai huomiotta roskiksi ja takaisin kiertoon. Myös huoneissa on kiertoa, vetoa ja vuotoisuutta: pienoistapahtumia, jotka asettuvat johonkin arjen ja kertomuksen väliin. Teos ei kuitenkaan kertomuksen tavoin kuvaa mitään itsensä ulkopuolista eheää todellisuutta, vaan se on pikemminkin tilanne, joka syntyy siinä vierailevan galleriakävijän, huoneen materiaalisuuden sekä Terhon kuvaaman runominän väliin.

Julia Terho: *Jälkihuone*
Kuva: Sonja Vainionpää

Menen sisälle neliskulmaisen, yhdeltä sivulta aukinaisen huoneen päätyyn, jossa on pieni komeronkaltainen uloke, huone huoneen sisällä. Runotekstissä kiinnitetään huomio kaupungista löydettyyn piilopuistoon, jossa kalliosta sukeutuu seinälle nojailukelpoinen seinä. Kankaiden nurjilla puolilla on ihmeellistä pientä värinää: kirjoitusta, tekstiiliin suppuunvetäytyvää ristikköä, saumapuolia. Muistan miten ihmettelen usein vaatteiden purkautuvia saumoja, kun huomaan että vaatteet ovat vain koottuja tilkkuja, joita paleleva ihoni kantaa. Samoin kaupungin arkkitehtuurissa, johon Terhonkin teksti viittaa, on huomaamattomissa pieniä piilopuistoja, melkein kuin saumasta purkautuvia salaisia taskuja. Pienet runon muodostamat tilat yhdistyvät huoneen tiloihin.

Värit ryhmittyvät Terhon teokseen intuitiivisesti: vanilja, violetti, koboltinsininen, vaalean-keltainen, luonnonvalkoinen ja kaakaonruskea. Kangaspinoilla on myös leviävää maalia, vallatonta värinkehräystä, jota kangas eikä käsi ole voinut pitää paikallaan. Värien ja kirjoituksen liike osoittavat tiloille ja paikoille sen sijaan uusia luonteita ja funktioita: ei pidätellä vaan päästää.

Huone on kaiketi funktio, jonka tarkoitus on pidätellä liikkuvaa mieltä ja kehoa hetken yhdessä ajassa ja paikassa. Mielessä muuttuu järjestys, ja se mitä mieli oppii, tajuaa tai huomaa, tulee tasapainotetuksi sillä, että mielessä ajatukset ja muistot yhtä lailla myös katoavat. Mieli on siis yhtä lailla katoamisen kuin löytämisen metafora. Huone on lyhyt tasanne jolla mielen muutos hidastuu havaittavaksi. Se pääsee sieltä yhtä hyvin pois kuin takaisin.

Lopulta kojeet ja huoneet yhdistyvät mielessäni eräänlaiseksi tutkielmaksi. Mietin näyttelyssä kokoamisen ja koostumisen hienovaraista poetiikkaa, sekä sopimusten ja leikin jatkuvaa pientä painia materiaalissa, kielessä ja kokemuksessa. Lähtiessä jään jäljelle irtonaisempuna kuin olin.